Maros megye legolvasottabb napilapja!

NÉPÚJSÁG

2023. január 14., szombat
LXXV. évfolyam
11. (21282.) sz.
Ára: 4 lej
(előfizetőknek 1,88 lej)

KÖZÉLETI NAPILAP

Megemlékezés a doni áldozatokról

Székelyek a Don-kanyarban

Fotó: Kaáli Nagy Botond

Több részből álló, tartalmas és érdekes előadás-sorozattal emlékezett meg a Don-kanyari áldozatokról Marosvásárhelyen az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület Maros megyei szervezete és a Marosvásárhelyi 23. Hagyományőrző Csoport.

Kaáli Nagy Botond

A történelmünk egyik legtragikusabb eseményének számító Don-kanyari offenzíva 80. évfordulóján, január 12-én, csütörtökön került sor az eseménysorozatra, amelynek első felvonásaként a római katolikus temetőben, a Don-kanyari áldozatok emlékművénél ökumenikus megemlékezésen, koszorúzáson és gyertyagyújtáson vehettek részt az érdeklődők, ezt követően a Bolyai téri Studium Hub konferenciatermében vette kezdetét a vetítéssel, második világháborús hadtörténeti kiállítással és könyvbemutatóval egybekötött történelmi megemlékezés.

Ez esztendőben teljes telt házas közönség vette birtokba a Hub jókora konferenciatermét, ahol sorrendben elsőként *dr. Ábrám Zoltán*, az EMKE alelnöke mondott ünnepi beszédet, amelynek keretében a Don-kanyari áldozatokra emlékezett, illetve a marosvásárhelyi megemlékezés-sorozat megszervezésének két évtizednyi történetét ismertette a jelenlévőkkel.

Őt *Pál-Antal Sándor* akadémikus követte, aki előadásában a Don-kanyari katasztrófa előzményeiről, körülményeiről és utóhatásairól beszélt.

(Folytatás a 2. oldalon)

Ne feledje idejében megújítani előfizetését! Ha előfizet, biztosan kézhez kapja, féláron!

Ellenzi az Országos Diáktanács a decentralizált középiskolai felvételit

A CNE arra reagált, hogy a napokban megjelent információk szerint az új közoktatási törvény tervezete valamennyi romániai középiskola számára megadná a lehetőséget külön felvételi megtartására az országos képességfelmérő vizsgák után azokra a szakokra, amelyeken az előző évben túljelentkezés volt.

2.

Protest V.

Tiltakozom, tehát vagyok. A sokat idézett descartes-i gondolat így is módosítható. Nyilván ez a hozzáállás is szervesen összeforrt a mindent megkérdőjelező gondolkodással, amelyre a francia filozófus a tanait alapozta.

4.

Amit a klasszikusok nyújtanak

Képnézőbe hívott a Mester, tudtam, hogy súlyos betegségből lábadozva, legyengülve, egyedül, súlyosan nyomaszthatja a magány, el nem mulasztottam volna a látogatást.

5.

OPTICA OPTOFARM
A látás szakértője

Az Optika Optofarm újabb akciót hirdet minden

nyugdíjas ügyfele számára:

50%-os kedvezménnyel

kaphatók a közellátó műanyag monofokális lencsék

2023. január 31-ig a marosvásárhelyi Köztársaság tér 5.

és Dózsa György utca 64–68. szám alatti üzletekben.

Keressen minket

Marosvásárhelyen, Szászrégenben és Szovátán!

Előjegyzésért hívja a 0265-212-304-es telefonszámot!

Öt évre csökkentették a könyvelési dokumentumok archiválási időszakát

Ezentúl a vállalkozások 10 év helyett csak 5 évig kell megőrizzék könyvelési dokumentumaikat – megjelent a Hivatalos Közlönyben az RMDSZ által kidolgozott törvénytervezet.

„A vállalkozások számára sokszor gondot és plusz anyagi költséget jelent a könyvelési dokumentumok archiválása, hiszen külön helyiséget kell létrehozzanak a dokumentumok tárolására, sok esetben pedig kiszervezésre kerül ez a tevékenység. Mi több, az Adó- és Pénzügyi Hivatal ellenőrzései során csupán 5 évre visszamenőleg vizsgálja a vállalkozás dokumentumait, ezért is volt indokolt a törvénymódosítás, amellyel 10 évről 5 évre csökkentettük a könyvelési dokumentációk archiválási idejét” – mutatott rá *Kolcsár Károly* Maros megyei parlamenti képviselő, a törvénytervezet kidolgozója.

Az ötéves archiválási időszakot a pénzügyi évet követő év július elsejétől számítják. Romániában jelenleg másfél milliónál több aktív vállalkozás működik, amelyből 1,1 millió korlátolt felelősségű társaság. A törvénymódosítás minden vállalkozást érint, szervezeti formától függetlenül. Az eljárás a törvény hatályba lépését követően lép érvénybe. *(RMDSZ-tájékoztató)*

JANUÁR

14., szombat

A Nap kel
8 óra 3 perckor,
lenyugszik
17 órakor.
Az év 14. napja,
hátravan 351 nap.

Isten éltessen!

Ma **BÓDOG**, holnap **LÓRÁNT** és **LORÁND** napja.

LÓRÁNT: a germán eredetű Roland magyar alakváltozata, az r és az l betűk felcserélődésével képződött. Jelentése: dicsőség.

LORÁND: a Lóránt régebbi magyar alakváltozata.

IDŐJÁRÁS

Nagyobbrészt felhős

Hőmérséklet:
max. 4 ºC
min. 0 ºC

VALUTAÁRFOLYAM
BNR – 2023. január 13.

1 EUR	4,9413
1 USD	4,5588
100 HUF	1,2484
1 g ARANY	279,1824

ELŐFIZETÉS A SZERKESZTŐSÉGBEN IS!
Elfogadunk előfizetést lapunkra a következő hónapra a Népújság szerkesztőségében: Marosvásárhely, Dózsa György utca 9. szám, 2. emelet, 72-es iroda, naponta 9–14 óra között, szombat – vasárnap zárva. Tel. 0265/268-854.

Ellenzi az Országos Diáktanács a decentralizált középiskolai felvételit

Fotó: Nagy Tibor (archív)

Az Országos Diáktanács (CNE) határozottan ellenzi a középiskolai felvételi decentralizálását – közölte pénteken a diákszervezet.

A CNE arra reagált, hogy a napokban megjelent információk szerint az új közoktatási törvény tervezete valamennyi romániai középiskola számára megadná a lehetőséget külön felvételi megtartására az országos képességfelmérő vizsgák után azokra a szakokra, amelyeken az előző évben túljelentkezés volt.

A diákszervezet úgy véli, hogy a decentralizált felvételi számos probléma forrása lehet, a tanulók közötti megkülönböztetéshez, szegregációhoz és a középiskolai helyek méltánytalan elosztásához vezethet. A diáktanács szerint az elképzelés aggályokat vet fel egyrészt a felvételi vizsgák végső struktúrája körüli bizonytalanság, másrészt ennek „közvetett következményei” miatt. Utóbbiak között említette a magánórák lehetséges elterjedését és a plusz stresszt. Ugyanakkor képviselői hangsúlyozták, hogy a középiskolai oktatás kötelező jellege is megköveteli a világos értékelési kritériumokon alapuló, országosan egységes felvételit.

A szervezet képviselői ellenzik azt a kitételt is, amely lehetővé tenné az iskolák számára, hogy a felvételi jegy kiszámításakor a tanintézetek az országos képességfelmérőn szerzett jegyet is figyelembe vegyék, tetszőleges arányban. Szerintük így óriási különbségek lesznek a középiskolák között, és sérül a diákok középiskolai oktatáshoz való kötelező hozzáférésének elve.

Az Országos Diáktanács „felületesnek” látja a tervezett reformot, amely nélkülözi a lényegi változtatásokat. A nyolcadik osztályt végzett tanulók esetében a pályatanácsadási órák számának növelése kellene hogy legyen a prioritás – szögezte le közleményében.

A diákszervezet elnöke, Miruna Croitoru hangsúlyozta, az új közoktatási törvény elfogadása előtt egyeztetni kell valamennyi érintettel, és „elengedhetetlenül szükségesnek” véli, hogy ismét bocsássák közvitára a tervezetet. *(Agerpres)*

Székelyek a Don-kanyarban

(Folytatás az 1. oldalról)

– 1943. január 12-én kezdődött a második világháborúban a szovjet Vörös Hadsereg támadása a doni kanyarban, amelynek következtében a Voronyezs körzetében vívott harcok során a 250.000 fős, teljes egészében német alárendeltség alá vont, Jány Gusztáv vezérezredes által vezetett 2. magyar hadsereg rendkívül súlyos, megsemmisítő vereséget szenvedett. Máig nagyon sok esetleíró, elemző és értékelő munka látott napvilágot erről, és a kutatások folytatódnak – mondta az előadó, majd az események részleteit és okait, a hadsereg vezetőségének kilétét, a küldetés lehetetlen voltát, az emberhiányt, a logisztikai elégtelenségeket, majd az ezekből fakadó végkifejletet ismertette.

Berekméri Árpád Róbert történész-levéltáros egy, a Don-kanyari eseményeknek sokak számára ismeretlen résztvevőjéről is beszélt *Székely tüzérek a Donnál 1942–1943* című értekezésében, ami tulajdonképpen egy igen érdekes fotógyűjtemény ismertetője volt.

– 1942-ben, amikor a 2. magyar hadsereget összeállították, az nem illeszkedett a magyar honvédség hadrendjébe. Magyarországnak akkor három hadserege volt, az első, második és harmadik hadsereg, a Donhoz kikerülő pedig egy külön összeállított hadsereg volt, nem az, amelyik a honvédség hadrendjébe tartozott. Az országot egyenlő arányban próbálta megterhelni az akkori magyar hadvezetés, és eszerint válogatták össze a hadtesteket, hadosztályokat, amelynek tagjai az ország minden területéről érkeztek. Az akkori, feszült magyar–román viszony miatt az Észak-Erdélyben állomásozó 9. magyar hadtest alakulatait kímélték, ezekről a területekről csak kisebb hadosztályokat válogattak be a 2. magyar hadsereg állományába, hogy ne tereljék el a haderőt Észak-Erdély területéről. Így került ki Marosvásárhelyről a doni hadszíntérre a 27/2-es könnyűágyús üteg, a 27. támadó tüzérosztály egy külön felállított ütege, amely a kassai 21. gyalogezrednek támogató ütege volt. Amikor elkezdtem feltérképezni ennek a kis ütegnek a vezérkarát, az első ember, akivel találkoztam dr. Bárkány Zoltán főhadnagy, az üteg parancsnoka volt! Pesten élt, megkerestük, hatszor találkoztam vele, 101 éves korában halt meg. Ő megírta az üteg történetét, és a fotóanyagát nekem ajándékozta. Ebből állítottam össze azt az anyagot, amelyet be fogok mutatni – mondta *Berekméri Árpád Róbert*, majd igencsak érdekes előadásában a szóban forgó, Marosvásárhelyre 2003-ban került, 28 darab fényképből álló (ezekből 24 darab saját felvétel, négy a Haditudósító Iroda által készített kép) Agfa Brovira fotópapírra előhívott fotógyűjtemény alapján – az üteg katonáit, a Donhoz vezető út, majd a doni csata helyszíneit, a vezérkart, a különböző, doni élethelyzeteket ábrázoló képekről külön-külön is beszélve – ismertette a rendkívül szerencsés sorsú, emberveszteséget alig szenvedő marosvásárhelyi üteg történetét. Mint megtudtuk, az üteget az 1942. február 12-i hadrend alapján alakították meg, hét tisztből és 134 főnyi legénységből állt, szakaszonként két-két 8 centiméteres 5/8 M tábori ágyúval rendelkezett, feladata a gyalogság közvetlen támogatása volt. 1942. május 28-a és 1943. június 10-e között volt jelen a doni hadszíntéren. Marosvásárhelyről dr. Májay Ferenc polgármester és Bálint József ezredes búcsúztatta, majd a Szászrégen – Radnótfája – Szeretfalva – Nagykároly – Kassa – Semse/Polyi útvonalon kerültek Kisidára és Nagyidára, ahol gyakorlaton vettek részt. Kassából a Breszt – Minszk – Kurszk – Riskovó útvonalon haladtak kelet felé, július 8-án légitámadás érte őket, ezt követően a Tim – Sztarij Oszkol – Osztrogozsszk – Kamenka – Szaguny útvonalon haladtak, július 13-án a partizánok rajtuk ütöttek. Később a Korabut-hídfőt védték, a fronton a Magyar Világhíradó Honvédkarácsony című műsorában is megörökítették őket. Az ütegnek rendkívül szerencsés módon mindössze négy hősi halottja, nyolc sebesültje és négy eltűntje volt, ez pedig annak köszönhető, hogy az egyik tábori ágyú meghibásodott, így 1943. január 4-én, alig pár nappal a megsemmisítő szovjet támadás előtt kivonták őket a hadszíntérről, hogy Bugyenijben ködvezető kiképzést kapjanak, majd amikor nyilvánvalóvá vált a doni vereség, hazaküldték őket. Sikerült mindig pár nappal a közelgő frontvonal előtt járniuk – szó szerint, hiszen a lavocsnéi bevagonírozásuk helyszínéig gyalog tették meg az utat, embertelen körülmények között, de életet nem veszítve. 1943. július 10-én értek vissza Marosvásárhelyre, ahol Nagyőszy Miklós vezérőrnagy, Bálint József ezredes, dr. Májay Ferenc polgármester fogadta őket, szeretetcsomagot kaptak és kéthétnyi karantén után hazatérhettek. Dr. Bárkány Zoltán tisztilegénye körtvélyfáji volt, ő is élt még akkor, amikor az előadó találkozott a főhadnaggyal, Berekméri Árpád Róbert volt a postás kettejük között, két levelet váltottak, és két hét különbséggel hunytak el – tudtuk meg az előadás során.

Hasonlóan érdekes volt *Benkő József* történész értekezése, aki *Mindennapok a Don-kanyari harctéren* címmel II. világháborús hadtörténeti kiállításának anyagát ismertette. Bemutatta, hogyan nézett ki a korabeli egyenruha, milyen volt a felszerelése a 2. magyar hadseregnek, miben különbözött a hazai körülmények szerint jónak számító, de a Donnál elégtelennek bizonyuló ruházat, milyen technikát (például faggyúkrémet) alkalmaztak a halálra fagyás ellen, mennyivel jobb volt a németek vastag fatalpú csizmája és háromujjas, síkesztyűhöz hasonló, de a ravaszt kezelő mutatóujjnak külön ujjat hagyó kesztyű a magyar bakancsnál és ötujjas bőrkesznyűnél, mitől védett a sisak és mitől nem, mindezt a doni események részletes ismertetésével párhuzamosan.

Az előadás-sorozat következő momentumaként *Vetési Tamás Győzelem a felhők felett* című, az első világháborúban játszódó regényét mutatta be Benkő József, majd a Nyárádszeredai Katonai Hagyományőrző Zenekar kíséretében katonadalok éneklésével zárult a maratoni, de érdekes és tartalmas megemlékezés.

Fotó: Kaáli Nagy Botond

NÉPÚJSÁG
ÖNÁLLÓ MAROS MEGYEI NAPILAP
Kiadja az IMPRESS KFT.
FŐSZERKESZTŐ: Karácsonyi Zsigmond
LAPSZERKESZTŐK: Antalfi Imola, Benedek István

MUNKATÁRSAK: Antalfi Imola, Bodolai Gyöngyi, Farczádi Attila, Menyhárt Borbála, Mezey Sarolta, Mózes Edith, Kaáli Nagy Botond, Nagy Miklós Kund, Nagy Székely Ildikó, Nagy Tibor (fotó), Szer Pálosy Piroska, Vajda György. **KORREKTÚRA:** Horváth Éva, Kiss Éva.
TÖRDELÉS: Makkai Melánia, Vajda Gyöngyi.
FŐKÖNYVELŐ: Nagy Melinda. **REKLÁM-LAPTERJESZTÉS:** Madaras Éva Adrienn. **APRÓHIRDETÉS:** Petres Emília.
Tel.: munkanapokon 9–14 óra között 0265-268-854, délután: 0728-082-259, **e-mail:** reklam@e-nepujsag.ro.
SZERKESZTŐSÉG: 540015 Marosvásárhely, Dózsa György út 9. szám, II. emelet. **Internet:** www.e-nepujsag.ro **E-mail:** nepujsag@e-nepujsag.ro
Telefon: titkárság: 0265-266-780 és tel/fax: 0265-266-270. **Nyomda:** Palatino.
A szerkesztőség véleménye nem feltétlenül azonos a szerzők véleményével.
Előfizetés a postahivatalokban, postásoknál és a szerkesztőségben: 0728-082-259.
Hirdetési irodánk nyitvatartási rendje: hétfő, kedd, szerda, csütörtök: 9–15 óra, péntek: 9–14 óra, szombat, vasárnap: zárva.

6423578000076
ISSN 1220–3475 (print);
ISSN 1584–3238 (online)

Múzsa

SZERKESZTETTE:
NAGY MIKLÓS KUND

1568. *sz., 2023. január 14.*

Lorand Gaspar

Pilinszky Jánostól lopott vers

Céltalan járom a vidéket, egyetlen ráncát
sem bolygatom az időnek. Miféle halálos
napszúrás veri át testemet éjjel-nappal,
hogy kigyúlnak sorra az ikonok fejemben –

a parttalan szürkeségben valaki ismeretlen
mosolyog rám a messzeségben, a víz lepedője
lángra lobban, déli verőfény, romok, törmelék
körülöttünk roncsolt műanyag halomban –

jelentéktelen dolgok örök részletei
töprengő szélben szirom csillanása, mindezt
az emlékezet zsákjából egy név halássza elő –

falak csendje, rózsa szégyenlőssége,
melyről időmélyi szagok susognak,
az elhagyott szobákban mezítláb a tenger

Fordította: Lackfi János

Ments meg minket, Bárányunk! Puskai Sarolta digitális printje a Protest V. biennálén

Adósai vagyunk

Lorand Gaspar (Gáspár Loránd) hazatér?

Nagy Miklós Kund

Jelképesen nyilván, a Francia Akadémia költészeti nagydíjasa immár négy éve Párizsban nyugszik, de líráját, esszéit, műfordításait talán szülővárosa, Marosvásárhely lakói is jobban megismerhetik ezután. Erre vonatkozik az adósságra utaló felcím, amelyben a többes szám első személy ránk, vásárhelyi olvasókra értendő, ámbár kiterjeszthető Erdélyre vagy az egész magyar nyelvterületre is, hiszen nem túlzás azt állítani, hogy dr. Gáspár Loránd életművét, amely franciául teljesedett ki az eltelt évtizedekben, mifelénk eléggé kevesen ismerik. A jobb megismerés, az életmű honi megismertetésének, népszerűsítésének szándéka vezérelte a költő első unokatestvérét, Ávéd Ervin nyugalmazott mérnököt, amikor levelezésük egy részét, a nekik dedikált Lorand Gaspar-köteteket, az életpályát és annak kritikai visszhangját tükröző írások másolatait, számos fényképet és dokumentumot tartalmazó gyűjteményét felajánlotta megőrzésre, tanulmányozásra a Dr. Bernády György Közművelődési Alapítványnak. Unokafivére 1925-ben született, ő tíz évvel fiatalabb, neki is gondolnia kell az idő múlására, mondotta, ezért akarta így is bebiztosítani és a nyilvánosság számára is elérhetővé tenni a birtokában levő Gaspar-dokumentumokat. Azt reméli, akadnak majd olyan fiatal kutatók, tanulmányírók, akiket ez a feldolgozásra váró anyag arra ösztönöz, hogy az Apollinaire-, Mallarmé- és költészeti Goncourt-díjas Gáspár Loránd munkásságában, irodalmi és fotóművészeti hagyatékában mélyüljenek el. És a franciául írt verseit, prózai szövegeit, útleírásait magyarra átültetni kívánókat is munkára serkentheti ez a kis emlékkollekció.

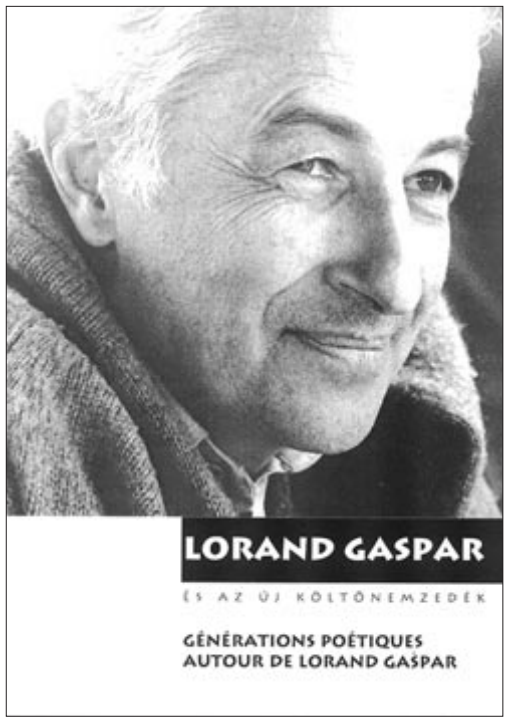

Szép dolog, hogy Marosvásárhely 2002-ben Pro Urbe díjjal jutalmazta nemzetközi hírnevet elért egykori polgárát, de az ilyesmi hamar kiesik a köztudatból, több kell ahhoz, hogy egy ilyen életmű közismertté váljon. Kevesen élhetnek már a hajdani osztálytársak, a II. Rákóczi Ferenc gimnáziumbeli iskolatársak közül, akik mesélni tudnának róla. Magam 1992-ben készíthettem interjút Gáspár Loránddal, amikor marosvásárhelyi látogatása rövid ideje alatt gyermek- és ifjúkora kedves színhelyeit próbálta körbejárni. Ávéd Ervin sok közös élményt fel tud eleveníteni. Nem csak itthonit. Volt úgy többször is, hogy ő kereste fel unokatestvérét Franciaországban vagy Tunéziában. Kalandos utazásokról is vannak történetei. Azokból az időkből is, amikor a romániaiak számára még tiltott volt, vagy roppantul megnehezítették a külföldi kiruccanást. Nem adta fel a próbálkozást, és sűrűn tapasztalhatta, frankofón területeken mennyire ismert és megbecsült a doktorként, orvosprofesszorként is kiváló unokabátyja, „a sivatag és a tenger költője”. Amikor tehette, romániai útjain is elkísérte Gáspár Lorándot. A rendszerváltás után többször voltak például Krajován, ahova nemzetközi költőtalálkozókra hívták meg a tekintélyes tollforgatót. Marosvásárhely kevéssé ismeri külföldre szakadt szülöttjét. A Kossuth-díjas vajdasági író, költő Tolnai Ottó már háromszor járt városunkban a nemzetközi könyvvásár meghívottjaként. Jól ismerte és nagyra tartotta Lorand Gaspart. Itt-tartózkodása mindhárom alkalmával elmondta, hogy vásárhelyi Gáspár-emlékek reményében gyakran szóba elegyedett helybeliekkel, az utca embereivel is, és majdnem mindig csalódnia kellett, a megszólítottak nemigen hallottak a kérdezettről. Ezt persze a véletlen is előidézhette, de valószínűbb, hogy a hiányos helyi köztudat számlájára írható.

Szóval vannak még adósságaink iránta ilyen tekintetben. Első könyvét, az *Így szól a csend* című aforizmagyűjteményét még magyarul adták ki 1953-ban. Az utána következő közel húsz kötete francia nyelven került az olvasók elé. Négy magyar fordításban is napvilágot látott. Többek között Tellér Gyula, Somlyó György, Lackfi János, Tóth Krisztina, Varga Mátyás, Szántó F. István, Koros-Fekete Sándor ültette át műveit magyarra. Ő maga a saját verseit nem fordította le anyanyelvére, más magyar költők, például Illyés Gyula, Vas István, Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Csoóri Sándor líráját szívesen ültette át franciára. Neki köszönhető Pilinszky életművének pontos francia tolmácsolása is.

Szerencsés egybeesés, hogy miközben a Bernády Házban őrzendő kis gyűjtemény adományozási procedúrájával foglalkoztunk, egy marosvásárhelyi költő, Albert-Lőrincz Márton Lorand Gasparnak dedikált versét ajánlotta a Múzsa figyelmébe. Tényközlő írásunkhoz most ezt is hozzáilleszthetjük (*lásd az 5. oldalon*).

Gra-Fo-Media – 2023

Protest V.

A tárlatnyitón (jobbról): Mariana Şerban, Maria Gliga, Mihai Stoica, Mana Bucur, Cora Fodor és N.M.K. Fotó: Dorel Cozma

Tiltakozom, tehát vagyok. A sokat idézett descartes-i gondolat így is módosítható. Nyilván ez a hozzáállás is szervesen összeforrt a mindent megkérdőjelező gondolkodással, amelyre a francia filozófus a tanait alapozta, de a gondolattól radikálisan tovább is lépett. Nem csak a kételyt juttatja érvényre, megpróbál fel is lépni a megfigyelt, vizsgált, megváltoztatni, eltüntetni kívánt jelenségek ellen. Mai világunk tele van ilyenekkel, sokak szerint csakis ilyesmikkel, valamiért tehát mindenki tiltakozik. A mormogó tiltakozást meghaladó cselekvésre viszont az emberiségnek csupán kis hányada kész. A művészek jelentős része ellenben programszerűen is igyekszik sürgetni a jó irányú változásokat. Hogy mekkora sikerrel, abba most ne menjünk bele. Tény az, hogy sokan úgy érzik, ki kell vetíteniük magukból mindazt az elégedetlenséget, ami az embertársaik többségét is rágja, izgatja, aggasztja, úgy látják, tudatosítaniuk kell mindenkiben, veszélyesen élünk, vesztünkbe rohanunk, egyén és közösség is pusztulásra ítéltetett, ha életmódunkon, gondolkodásunkon, társadalmi tétlenségünkön gyökeresen nem változtatunk. A Protest címet viselő Gra-Fo-Media 2023 kiállítás is ezt tükrözi a marosvásárhelyi Art Nouveau Galériában. Látványosan, változatosan, sokféleképpen hasznosítva a grafika, valamint a fotó- és médiaművészet gazdag vizuális eszköztárát, képi kifejezőerejét, üzenethordozó képességét. Kicsit felborítva a hagyományos grafikai eljárások, a különféle tradicionális metszettechnikák és a kortárs kísérleti képalkotás, a digitális médiaművészet, a vegyes fotografikai megoldások egyensúlyát, az utóbbiak javára. Ami természetesnek tekinthető, ha a tárlat meghatározó jelszavát s az ahhoz kapcsolódó tematika sajátosságait veszszük figyelembe.

Mariana Şerban: Mi lesz belőlünk?

De mi ellen is tiltakoznak a kiállítók? Talán könnyebb lenne azt sorolni, ami ellen nem! A háború, a járványok, a környezetszennyezés, az éhezés, a szegénység, az elnyomás, a gyűlölködés, az elidegenedés, a növény- és állatvilág tönkretétele, az elmagányosodás, a faji, nemi, nemzetiségi megkülönböztetés, az autokrácia, a manipuláció, a közöny, a nyájszellem, a meghunyászkodás és megannyi egyéb baj, rendellenesség, veszélyforrás felmerül valamiképpen a Gra-Fo-Media Szalon anyagában. Azon se lepődjünk meg, ha álom és valóság, fikció és realitás ütközik vagy vegyül egymással a munkákon. Képzeletbeli régmúlt éppúgy felfedezhető a tárlaton, mint disztópikus jövőbeli jelenet, futballhuligános megnyilvánulás ugyanúgy, mint Molotov-koktélos rémkép. Sőt az sem meglepő, hogy van olyan grafika, amelyen önmagával száll vitába a művész. Talán épp a saját egónkkal szembeni keserédes tiltakozás lehet a legeredményesebb. A Romániai Képzőművészek Szövetségének Marosvásárhelyi Fiókja által immár ötödször megrendezett PROTEST biennálé egyre bátrabban nyit nemcsak tematikailag, hanem területi vonatkozásban is. Amint nő a rangja, hírneve, úgy emelkedik a benevezők száma is. Idén 46 alkotó művei kerültek közönség elé, közülük 17 művész Maros, 8 Kolozs, 5 Temes, 3 Bihar, 3 Hunyad megyét képviseli, de Bukarest, Arad, Iaşi, Botoşani és Vrancea megye is képviselteti magát egy-egy kiállítóval. A két székelyföldi megye, Hargita és Kovászna művészei valahogy nem figyeltek fel erre a seregszemlére, ők bizonyára a 7. Székelyföldi Grafikai Biennáléra koncentráltak az eltelt időszakban. Valószínűleg annak vonzóbb a nemzetközi rangja, anyagi háttere és több más sajátossága, de a marosvásárhelyi kiállítás is fejlődőképes. Az itteni művészközösség nemrég bizonyította Rómában, hogy a legrangosabb helyszíneken is méltóképpen tudja képviselni a honi művészet legjobb szintjét. Ezt a nívót kell tartania a grafikai szalonnak is. Ezúttal biztató jel, hogy több a külföldi benevező, mint korábban. Magyarországról Damó István, Hideg Margit és Palásti Erzsébet, Franciaországból Elena Hlodec, az Amerikai Egyesült Államokból Ana Golici van jelen grafikáival.

A tárlatrendezők és szervezők – Mariana Şerban, Puskai Sarolta, Mihai Stoica és segítőik – jó munkát végeztek, de nem kell feledniük, van még bőven kiaknázható tartalék. Elsősorban a fiatalok soraiban. Ők mindig nyitottak a grafikára, fotográfiára, videóművészetre, más digitális újdonságokra. A mostani tárlatról egyébként furcsa módon hiányoznak a helybeli Művészeti Egyetem diákjai, akik tavaly figyelemreméltóan szerepeltek a rendezvényen. A fiatalság persze most is hallat magáról. A szakmai zsűri, amely tíz oklevelet is kiosztott ez alkalommal, külön diplomával jutalmazta a kiállítás legfiatalabb vizuális művészét, a vásárhelyi Horaţiu Cristeát. Joggal kaphatott volna ilyen elismerést a kolozsvári művészeti egyetem mester szakos hallgatója, Miholcsa Dávid-Lehel is. A többi oklevél Damó István, Vică Tilă-Adorian, Puskai Sarolta, Mihai Tătulescu, Ana-Maria Panaitescu, Alexandra Călinescu, Molnár Dénes, Bantta Annamária és Daniel Ştefan Bocşe birtokába jutott.

A kiállítás február 3-ig látogatható. *(N.M.K.)*

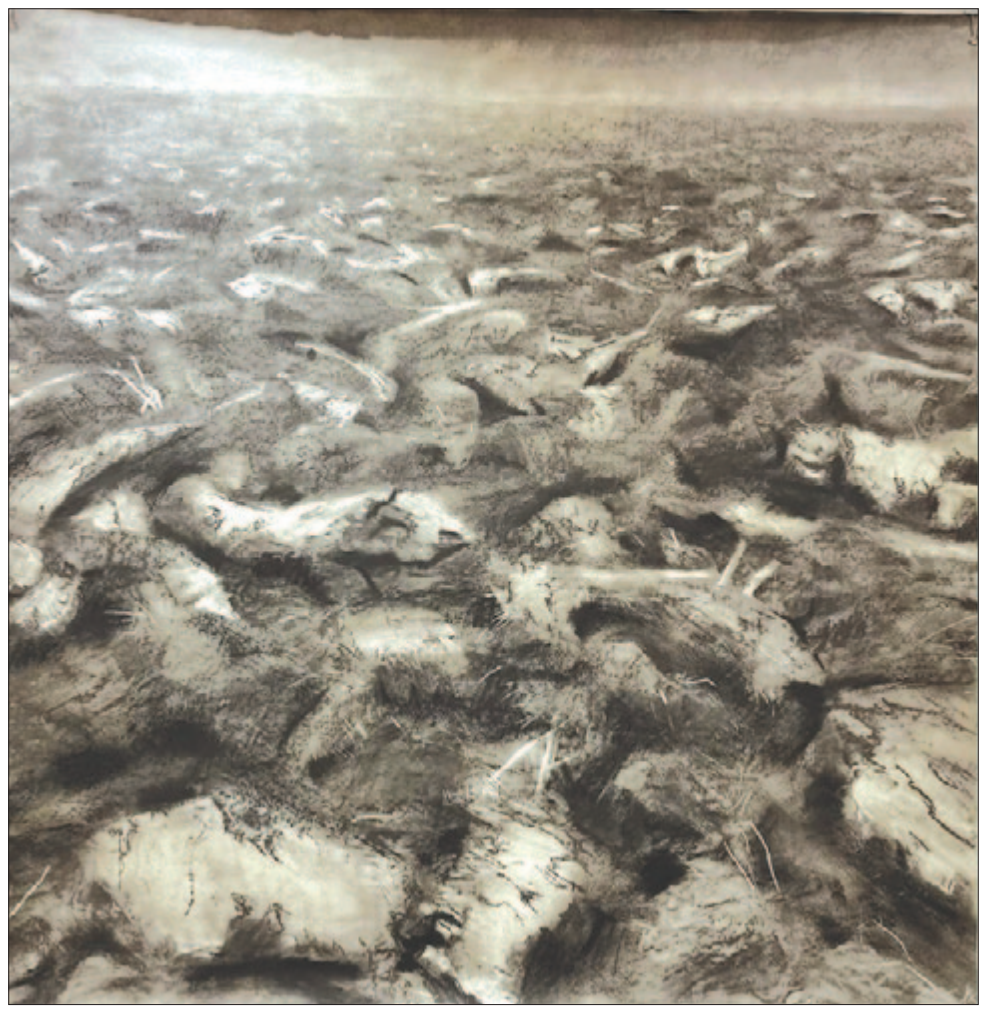

Miholcsa Dávid-Lehel: Termőföld

Damó István grafikája

Támogatók:
RMDSZ
COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY
KÉSZÜLT A MAGYAR KORMÁNY TÁMOGATÁSÁVAL
MINISZTERELNÖKSÉG NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG
BETHLEN GÁBOR Alap

Amit a klasszikusok nyújtanak

Kivételes percek, pillanatok azok, amikor az ember olyan intenzitással érzékeli az alkotói láz páratlan éltető erejét, hogy azt szavakkal ki sem tudja fejezni. Karácsony táján ilyen élményben volt részem, és noha már január derekát tapossuk, s inkább a farsangi vigasságok derűjébe burkolóznék, mégis mindegyre előjön bennem az az ünnepváró, varázsos hangulat, ami akkor DATU VIKTOR marosvásárhelyi otthonában fogadott. Képnézőbe hívott a Mester, tudtam, hogy súlyos betegségből lábadozva, legyengülve, egyedül, súlyosan nyomaszthatja a magány, el nem mulasztottam volna a látogatást. Aztán hamar kiderült, nincs egyedül. Klasszikusok, a magyar, román, orosz irodalom, képző- és zeneművészet legnagyobbjai veszik körül. Petőfi, Eminescu, Puskin, József Attila, Tudor Arghezi, Lev Tolsztoj, Munkácsy, Grigorescu, Repin, Erkel, Enescu, Muszorgszkij és még többen mások, különböző korok legjobbjai. Egymás után mutatta be őket, pontosabban fordítva: engem vezetett be lenyűgöző, illusztris csoportjukba. És amint a fal mellé állított méretes portrék halmából kanapéra, fotelre, székre, polcokra sorjáztak a képek, megtöltve nagyszobát, műteremmé előléptetett kisszobát, egyre hihetőbb lett az illúzió: a legnagyobb emberi érték, a szellem ragyogja be a homályos szobát. Lehet-e ennél nagyszerűbb társaság? Már nem csak közhelyként jutott eszembe, úgy is éreztem, angyal száll a kövesdombi blokk felett. De az igazi bűvölet valójában csak ezután ejtett ámulatba. Ahogy a milliónyi apró tollvonással megalkotott, impozáns arcképeket bekeretezve, üvegezve, kiállítható állapotban helyezte szemünk elé, úgy nőtt a festő lelkesedése, úgy fiatalodott és erősödött ez a kilencvenegyedik évébe lépő, bajok és kétségek bombázta, mégis hirtelen kor- és kórtalannak tűnő alkotó. Súlyukat vesztették volna a képek? Dehogy! A műveket fal mellé visszarakva, karom, derekam jelezte az üveg s a ráma valós nehezét. Datu Viktorban mindezt feledtetni tudta az alkotás heve s annak elégtétele, amit tehetsége, tudása révén az eltelt hónapokban, hetekben létrehozott. Adja Isten, hogy még sokáig birtokolhassa a művészi értékteremtés áldásos képességét! *(N.M.K.)*

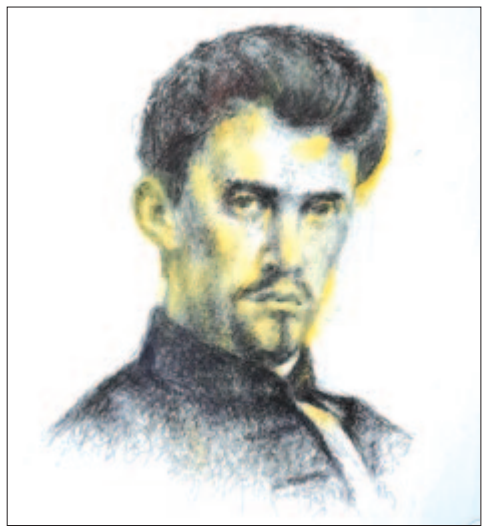

Albert-Lőrincz Márton: ***(Honvágy-vers)***

emléktábla helyett

„hó emléke a bőrön
tűnt képek olvadt kristályai”
Lorand Gaspar: ***Éjszakák*** **(ford. Lackfi János)**

költőt idézek meg kinek
gyökerei a gyergyói földben enyésztek el
neve hallatán a fenyvesek tisztás-szeme
tán megrebben még
s moccan a lankadó emlék

költőt idézek meg Vásárhely szülöttét
Róza gyermekét s a Gergelyét
itt született de nem ide
ellopta őt a messzeség

tábla ma nem őrzi: e honban
itt jött világra a híres francia költő
Lorand Gaspar
bejegyezve Gáspár Loránd a katolikus plébánián
a ház lám zordatag áll
a Köteles Sámuel utca házsorán

nem lett magyar nem lett román
a félig székely a félig örmény
de lett egészen francia
amit magával vitt kirakta
fénytetőre a Goncourt-ba
amit itt hagyott elfér egy
zsebredugott marokba’
Vásárhely mégis mégis adósa

így halad a sors hullámlovakon
s szikkad ki a szülőföld ere
így járok én is félhomályba haza
ebben az elhajlított szülőföld-katlanban

2022. november 23.

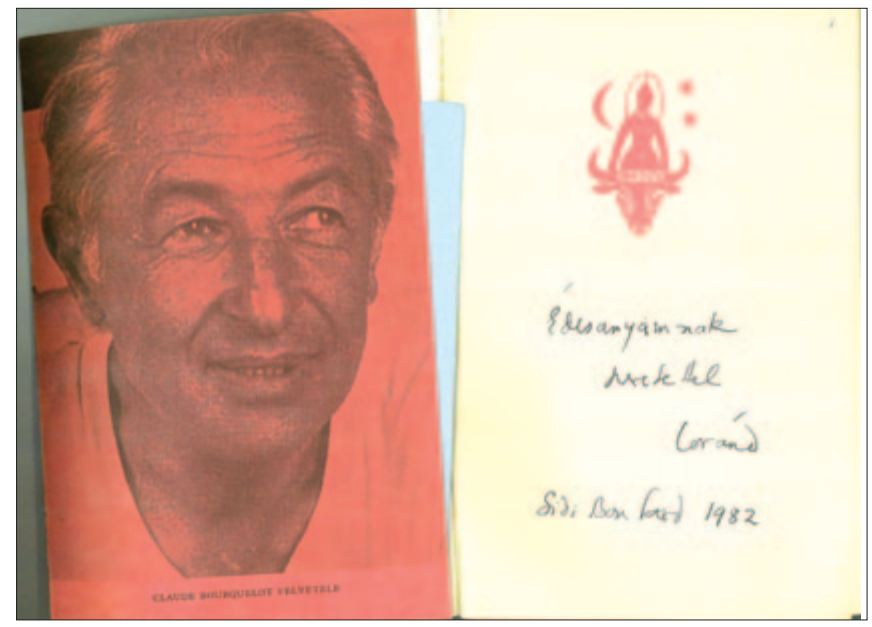

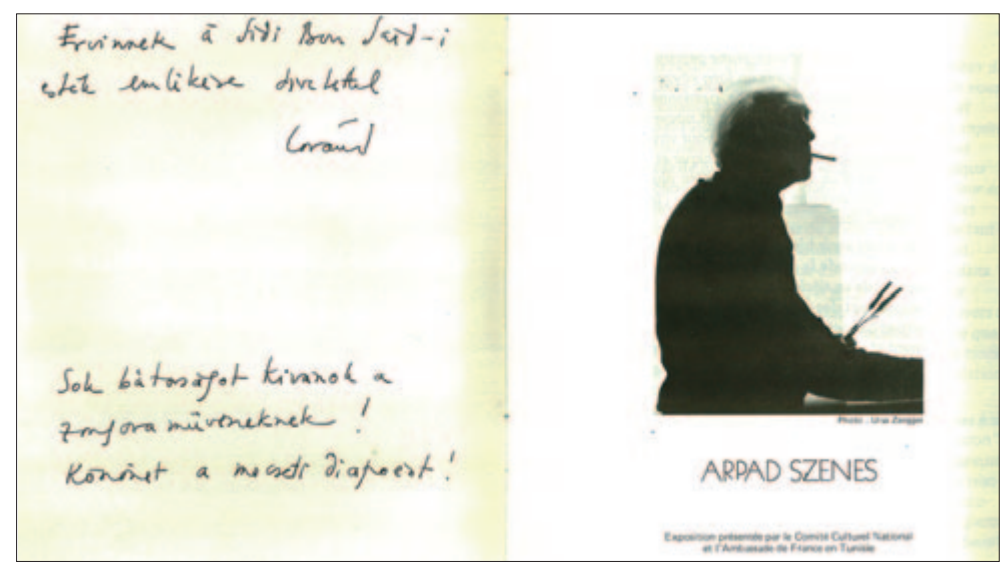

Tózsa Hubi

Bölöni Domokos

Jönnek a negatív árak, apó. Tudja, mit jelent?

Hát aztot, hogy…

Nekünk is volt erdőnk, egy rész apám felől, s más rész apósomék felől. Az egyik a gyertyánosi Botosban, onnét hátalva lopták az ágat, kik, kik, nem divat mondani. De a másik, az jó helyen setétlett, a Hideg sűrűjében, a dögkút mellett, oda nem merészelt bemenni senki fejszés, mert nyáron büdös volt, télen csúszós, a lödövicsi tátogós Nima is belézuppant, de tám taszajthatták; senki se merte kivenni, még suttogni se róla, mert a kútból, a vétkek s átkok súlya alatt, minden holdtöltekor iszonyú sírás-rívás, bőgés-nyerítés, sivalkodás, jajveszékelés tódul fel… Nyúzzák s perzselik a mélyben az elkárhozott lelkeket… Valaha még dögvulkáni kitörésre is számíthatunk, jelentette ki Barna Sámuel tanító úr, mikor nem volt erősen részeg.

Az én apám cingó korában egy berbécsbárannyal járta a határt, karján kisbalta, ahogy ő is az apójától látta, na, s aztán a berbécset megtanította döfni. Ha azt mondta valakire, hogy Nyete, nyámpuff!, a kisberbécs curukkolt egy nagyot, jól nekihuzakodott, és akkorán döfte cintángyéron a célszemélyt, hogy menten orra bukott. Csak említem, hogy amikor a kisberbécsből nagykos lett, muszájlott levágni, mert mindenkit megtámadott – különösť a fejérnépekre merkelt, na mért.

Jaj, apó, maga olyanokat is tud, mint célszemély. Krimit is néz vajsze.

Amikor béjött a kolhoz, lopnunk kellett, de a saját erdőnkből. Számontartotta ki-ki a maga nyílját, egymást nem rövidítettük. Egy ideig tartott is a becsület.

De aztán odalett az erdővel s a földjeinkkel, marháinkkal, lovainkkal – az is.

Apád ámbiciózus ember létére imádott kivetett mejjel feszíteni, faluvezéri becsvágyát nagy buzgalommal élte ki, mint majdnem mindenki a fajtánkból. Még össze sem hegesztődött rendesen az új tolvajrend, de a környéken már mindenütt gázzal fűtöttek, csak nálunk nem. Minek is? Az erdőpásztor közülünk való, az Okolnál is rokonok köböznek, a falu román ágáról. De rebesgetik, hogy nemsokára égszakadás: tarvágás lesz, radírozzák az erdőt körös-körül – s akkor szalmatűznél főzzük majd a pityókát.

Falugyüli, alakul egy bizottság, apáddal az élen vonatoznak Bukurestibe, ott pártfogásába veszi őket egy innen származó ezredes, akiből tábornok lesz – béjutnak, ahová kell, vittek szilvapálinkát, kolbászt, szalonnát, ami csak a disznóból kijárja, s bort is. A szőlőink csak később vadultak el, mikor már mindenütt befejeződött a mezőgazdaság szocialista átpofonérozása…

Adták volna, de kinek. Nosza, a falubéli magas tiszt egyből hazaviteti a szajrét, hogy majd eljuttatja illetékeséknek. Írat egy folyamodványt a cimborájával, hogy az is keressen a bulin, száz lejért – tudod, mekkora pénz volt az akkor?!, a kérvényt személyesen fontoskodva viszi velük valamelyik hivatalba, minisztériumba-mibe. Kapnak elismervényt vagy nyugtát vagy sorszámot-mit, na, hogy tótul in régula, minden rendben. Avval ők fájinul ki a Gárádenordra, s haza.

Jó fél esztendő múlva kapják a választ. Felmérve az ügy, ennyi s ennyi kilométer fővezeték, mellékvezeték, csurdényavalya, ide ennyi, oda annyi, anyagdíj, munkadíj, mittudomén, okmánybélyeg is ejsze, s az per totál mindennel együtt: becslés szerint ennyibe meg mennyibe kerül.

Előbb azonban: tegyenek le kérvényt ide, másik kérést oda, írja alá az egész falu, hogy mennyire erősen kell az a gáz, a doszár pedig, miután jóváhagyta a rajoni s a tartományi pártbizottság – atyaisten, nincs is annyi disznó az ólakban –, továbbítódik a legfelsőbb vezetésnek…

Örülök, apó, hogy maga olyanokat is tud, mint ámbic, szajré, haver, illetékes. Falugyüli, buli, doszár.

Tám talán tévézik is.

Ne beszélj félre, takonypóc. Apád is ilyen lemurálós volt.

Az apád ettől lett haláláig Kapar Káspi. Harsogva hangoztatta, annyi pénzért a falu félszáz éven át juthat tűzifához; de mert megvannak az erdőink, azt a pénzt akár szüreti s farsangos bálokra is lehet költeni – tehát nem kell gáz!…

Nem is lett. De az erdőket letarvágták, egészen kopac lett a táj. Akkoriban olcsón ruccanhattam Szovátára feredőzni: felkérezkedtem a sofőr mellé valamelyik dunsztig pakolt teherautóra, az pedig az IFET előtt letett, onnan a városival fel a telepre. Mivel utálom a vizet, rehoma sem kínozott, s az egyik keresztkomám odavaló, nagyokat söröztünk a Gombában, és muzsikáltattuk magunkat, ahol csak megérte.

Na de a te öregapód. Úgy hítták, Tózsa Hubi. Az a döfős haverjával a környék minden szegeletét bebóklászta; de leginkább odafenn bójászott az Ördögárka dombján, amelyiken földikutyák sütkéreztek, mikor jóllaktak mindenféle magvakkal. Leste a lyukat, s mikor kidugta a pofáját az állat, supp!, a kisbaltával.

A berbécsállat haver zavarta a leseskedésben, mert minduntalan szerepelni akart, ezért Tózsa Hubi kihegyezett egy cöveket, jól beverte a földbe, kissé odább, hogy a bőgést meg se hallják a földikutyák. Ahhoz kötötte a kedves állatcimbit.

Egyszer szerencséje volt. Szép kövér zsákmányt vágott fültövön, kiömlött valami a kis pofazacskójából.

(Folytatás a 6. oldalon)

Aki megütötte a főnyereményt

Sebestyén Mihály

Blum Peti anyja megütötte a főnyereményt. A hír a futótűz és a villám kombinált sebességével terjedt szét az utcában, de még a *Rozsdás gyomorkulcshoz* címzett kiskocsmában is megdöbbentette az embereket. Ugyanis Gwendolyn nénit már sok minden megütötte, legtöbbször a férje, Blum Tibi bácsi akarta amúgy istenigazából a hárpiaságáért, mert Blum bácsi a háború előtt bérkocsis volt, és a lovakat ütötte, ütögette a bakról, aztán a háború után közvetlenül – a népek még fel sem ocsúdtak a sok szörnyűségből – békeharcos lett, és kinevezték a mi utcánk békebizottsági titkárának. Csak úgy. Hogy az miben állt, azt nem mondták meg neki, de annyi szent, hogy Blum Petiéknél soha nem volt béke, ugyanis Tibi bácsi rengetegszer vette az ostort, hogy jobb belátásra bírja, mint a lovakat, Gwendolyn nénit, de aztán meggondolta magát, csak a megterített damasztabroszos asztal középére, de pontosan a mértani közepére köpött a családi asztalnak, és elment a Rozsdásba egy kicsit oxidálódni. Híres nagy köpő volt, mesélik az öregek, hogy amíg várt a főtéren a Transsylvánia előtt az utasra, a többi kocsissal köpőversenyt rendeztek, ki tud messzebb harákolni, és magasabbra, és egyszer Tibi bácsi egészen felköpött az első emeleti 15-ös szoba ablakáig, ahonnan rendszerint régesrégen a boldog emlékezetű felséges József főherceg, a honvédség főparancsnoka szokta szemlézni a főtér női felhozatalát, már amikor ideje engedte két hadszemle között.

Gwendolyn nénit másrészről sokszor megütötte szinte a „lapas guta”, amikor Peti beszekundázott mindenből, aztán mégis mérnök lett a vajgyárban, és akkor annyi vajat kentek a korpás kenyérre, amennyit az egész utca egész évben nem lett volna képes összekuporgatni, de azért adtak a szegényebbeknek is. Peti pedig a vajgyárban olyan csoportvezető lett a tejszín- és savóosztályon, pedig legszívesebben sajtmester lett volna, de azt valami nagyfejű protekciós foglalta el, akit a központból küldtek a vajgyár nyakára, és végül Peti kivándorolt Kanadába vagy Svájcba, de legtöbbször az anyjának és az apjának Sorrentóból írt bámulni való képeslapokat, amelyekért az egész utca majd megveszett az irigységtől. Pedig akkor vége szakadt a tejben-vajban fürdésnek, a dőzsölésnek, és ők is be kellett érjék valami olcsó margarinnal, amit, mondják, fáradt gépzsírból kutyulnak össze Czibacházán. Ráadásul nem úszták meg a sorban állást. De sose panaszkodtak.

Peti mesélte, hogy anyja, amikor még jól ment nekik, egyszer a tuniszi alelnök különgépével jött haza. Merthogy elment Tuniszba teveművészeti holmikat összevásárolni, amiket olyan jól el lehet adni Bécsben, és két nap alatt valami nagy fogást csinált, már csak egy halvány teveszőrcsergét akart megvenni, leszaladt a hotel elé, ahol meglátott egy árva teveszőrcserge-árust, és amíg lent alkudozott (milyen nyelven, a fene sem tudta), hát nem ellopták a teljes cuccot! Pedig ott állt a főbejárat előtt, és mégis. Elvitték, kisíbolták, eltüntették. Akkora cirkuszt csapott, hogy még a tuniszi rendőrség is tehetetlennek bizonyult Gwendolyn nénivel szemben, semmit sem ért a jó szó, csitítgatás, a detektívkar ünnepélyes esküje, az ígérgetés. A helyi Lopásgátló Akadémia rektora becsszavára kijelentette, hogy ők a föld fenekiből is előkerítik. De ez csak a Szaharába kiáltott szó maradt. Soha nem akadtak a cucc nyomára, mondják, hogy a szaharai rablók vették vissza a néprajzi kincseket, hazafiaskók voltak, nekik aztán senki ne vesztegesse el potom pénzért Bécsbe a népük keserves kincseit. Szóval a botrány akkora volt, hogy már az ellenzéki lapok is írtak róla, s ekkor az elnök, hogy elejét vegye a még szörnyűbb lármának, zrínek, presztízsvesztésnek, az alelnöki különgépre ültette fel Gwendolyn nénit, de még 1500 dirham *kőtőpénzt is adtak*, és egészen Piroslaki tó partjánál húzódó Kisváltóréten tette le egy sötét hajnalon a gép, amikor még senki sem járt arra, nem lökdöste az ördög a horgászokat a szargyár mellé, ami éppen a Kisváltóréténél kezdődött. Na akkor is ott leskődött a lapasguta a könyökinél.

És egyszer megütötte a villám, amikor éppen kint állt az udvaron, és teregette a frissen mosott lepedőket, de ezt úgy magyarázta Papolczi tanár elvtárs nekünk, hogy Gwendolyn néni jó hővezető volt, és csak átszaladt rajta a villám, mint vakmacska húsvéti balachinon, a gumitalpú cipője leföldelte őtet, és aztán tovább teregetett, amíg mind ki nem voltak terítve a család összes lepedői, az is, amit rendszerint összehugyozott Gwendolyn néni ősöreg apja, aki akár 85 éves is lehetett testvérek között (Blum Peti sem tudta, hány éves a nagyapja), és ágyban fekvő volt, amióta az eszét tudja, és vörössárga foltokat hagyott a lepedőn, amelyek szinte kimoshatatlanok voltak, nem lehetett őket soha tökéletesen patyolattisztára sikálni, de mégsem dobták el Blumék, mert olyan jó háború előtti sárgavásznat akkoriban már nem lehett kapni a szövetkezetben. És akkor hajnalban az összes lepedőt ellopta valaki, még azt a foltosat is, és amikor Gwendolyn néni kiment reggel, hogy leszedje a szárítókötélről, semmi sem volt ott, csak kötelek nyújtóztak üresen, mint villanydrótok a vasúti töltés mentén.

Bement a rendőrségre, és elmondta, jobban mondva elpanaszolta, hogy né, neki az összes lepedőjét ellopták, ’sze nem azért csinált nagymosást, most aztán mit teszen az ősöreg apja alá, aki ágyban fekvő, mióta visszajött a fogságból. És közben azt is elmondta, hogy őtet megütötte a villám, de ne féljenek az elvtársak, én jó vezető vagyok, megmondta Papolczi tanár úr is. Kijavították, hogy most már az iskolákban is elvtársak vannak, de felfigyeltek arra a bizonyos „jóvezetőre” és azt javasolták neki, jöjjön be másnap a pártbizottságra, ami a főtéren volt kicövekelve.

Ejsze bizony a párt ad nekünk új lepedőket? – kérdezte röhögve Blum bácsi, aki azelőtt bérkocsis volt, és roppantul nem hitt a csodákban. De azért azt is mondta, hogy ha párt új lepedőket ajándékozna, kérjél tőle mást is, párnát, paplanyt, sőt alsógatyát is, mert né kilóg a seggem ezekből az ócska gatyákból. Megvetemedett bennek a gumi.

Gwendolyn néni csak annyit mondott, üss a szádra, Tibor. Tibor csakis akkor járta náluk, amikor nagyon komoly dolgokról volt szó. Mint ez a lepedős pártbizottsági meghívás.

Blum néni felvette a legszebb a ruháját, amit még a Peti érettségijére készíttetett háború előtti finom angol szövetből, abból a végből, amit Weissék adtak oda neki megőrzésre, mikor a zsidókat összeszedték és elvitték volt, de aztán nem jöttek haza, pedig molyirtóval is rendszeresen beszórta, évekig várta őket, de nem jöttek, azt nem hitte el, hogy megölték volna őket, inkább megfeledkeztek az egészről, és elmentek Palesztinába, mint annyian a mi utcánkból az évek során. Szóval maradt a szövet, Gwendolyn néni megcsináltatta Kebellei úrral a Vasútsoron, mikor Peti még csak másodikos volt, mert Gwendolyn néni nagyon bízott a jövőben és abban, hogy Peti egyszer leérettségizik, egyetemre megy, mérnök úr lesz, és a vajgyárban fog dolgozni például. Vagy másutt. És nem úgy lett? – kérdezte magától, amikor visszagondolt az életire.

A pártbizottságnál egy ismeretlen román ember fogadta, de beszélt magyarul. Gwendolyn néni ezért hálás volt neki, mert bár tudott románul, fogalma sem volt, hogy mondják aztat, hogy a villám csak úgy átszaladt rajta, és ő jó vezető volt. Sőt most is az, mondta neki biztatóan, és ráhunyorgott a pártbizottsági embere. Röviden: megbízták azzal, hogy szervezze meg az asszonyokat az utcában, afféle utcai főbizalmi legyen, és egyben a házukban meg fog nyílni az elsőnek a városban az utcai könyvtár. Hoznak majd oda könyveket az elvtársak, és fognak jönni az olvasók is. Lesz ott kör, írók, felolvasások, konferincák, meg minden. Szóval klubélet. Dolce vita és mulatság.

Ugye szeret olvasni az elvtársnő? Őt még soha senki eddig, pedig a demokrácia már évek óta ott állott az utcasarkon, nem nevezte elvtársnőnek. Peti azokban a Sorrentóból küldött lapokon úgy címezte Seniora Gwendolyn Blum. Olyan előkelő volt. Na de mi ez az elvtársnőhöz képest?!

Hát igen, válaszolta kínjában, de aztán hozzátette, esténként, ha nem vagyok nagyon fáradt, az ágyban.

Nem baj, most Blum elvtársnő nappal is olvasni fog.

Megbolondult ez a pártos ember? És akkor ki végzi el a mosást, főzést, takarítást, az egész nagynyavalyát, mert senki sem segít rajta. Ezután fogadjon cselédet talán, amíg ő ül és olvas, mint Weissné tette volt?

De inkább nem mondott semmit, visszanyelte a dolgot és hazament. Otthon senki nem kérdett semmit, csak Tibi bácsi békétlenkedett, hogy nincs kész az ebéd ebben a kurva házban, mert valakik korzóznak.

Blum néni hallgatott. Méltóságán alulinak érezte, hogy válaszoljon a célzásra. Elvégre kapott egy fontos megbízást. Megütötte főnyereményt – jutott eszébe. Délelőtt is olvashat. És mennyi könyv lesz a lakásban. Jönnek majd az egész utcából, de még a Rozsdásból is idesereglenek egy napon az összes nagyivók, írni fog róla az újság. Kapnak majd újabb kenyérjegyeket, és pontra ruhaanyagot. Még tán lepedőt is. Fontos beosztásban van. Csak azt nem tudta, hogyan mondja meg mindezt Tibornak. A békeharcosnak. Gondolta, kivár egy napot, kettőt. Azt gondolta, hogy ő lett valaki. Pedig akarta a fene.

Érdekes, senki sem kérdezte meg, miért is járt bent a főtéren. Mindenki csakis magával törődött. Mintha meg sem történt volna. Pedig hogy felkészült rá. Már arra gondolt, elmegy, és szemüveget csináltat. Na és majd jönnek a hosszú téli esték, amikor ül a lámpafényben, és felolvas Tibornak és a szomszédoknak valami regényből. Olyat, amilyet lánykorában egyszer olvasott. De biztos ma már afféléket nem írnak. Tényleg hoztak könyveket, csak valami vastag köteteket barna kötésben, meg tudományosakat, amiből semmit sem értett, és bekötött régi nőklapját, vacakokat piros fedéllel. Rongyosakat meg ragasztottakat. Aztán vót vagy harminc szakadt is, amit valahonnan leselejteztek, de gyönyőrű szavak kíséretében adták át. És mondták, ő is csinosabbá teheti a legelnyűttebbeket.

Aztán elmentek, és az olvasók valahogy nem akartak jönni. Pedig mondta mindenkinek, akit megpillantott a konyhaablakból. Vagy a bótban. Nincs időm, Gvendi, nem tudom, Blum néni, apukám azt mondta, inkább dolgozzak. Piff-puff van? – kérdezték a fiúk, meg kóbojos? Maji Károly és Vinettus? Az nincs. Olyat elfelejtettek az elvtársak hozni. Vagy már elégették őket mint reakciósokat. Nem tudja. Érezte, hogy semmit sem tud. És a könyveket folyton kerülgetni kellett, mert Blum bácsi nem csinálta meg a polcokat. Nem is ragasztott meg egy kötetet sem. Majd hónap, mondta mindennap.

Aztán jött, amire egyáltalán nem számított. Egy nap beállított Gyuri, aki a pártnál volt kifutófiú vagy mi, és hozott egy nagy dobozt. Abban egy orosz tévékészülék volt. Beszerelte, bégyújtotta. A család köréje ült, se látott, se hallott. És megjelentek a szomszédok, az egész utca. Nem volt elég szék, pad. A könyvekről szó sem volt. Senki sem volt reájuk kíváncsi. Ők lettek a legfelkapottabbak az egész utcában. De még a szomszédos Mestitz-telepről is odahozta a kíváncsiakat a fene.

Szóval benne voltak a közönség kellős közepében. Belefulladtak. A siserahad körülfogta. Mindent felzabáltak, tönkretettek, a nap minden órájában, amikor adás volt, valaki a nyakukon lógott. Tibi bácsi inkább a Rozsdásban. Peti meg a lányoknál.

Irigyelték, pletykálták, elmondták mindennek. Hogy felvág, merthogy ő főkönyvtáros. Ingyen adták nekik a tévét. Mért, mit csináltak másként? Azért, mert egyszer megütötte a villám, na és?! Dühöngött a kultúrszomj utcaszerte, amint Peti naponta többször kijelentette.

A ház különleges vonzerejét már az utca elején jelezte egy kék-fehér tábla, amelyen a Könyvtár–Biblioteca felirat göndörödött. Északkoreai és kínai turistáknak mutogatták, csehszlovák átutazó kutatóbiológusok repülőgépe leszállott néhány órára a Kisváltóréten, hogy megcsodálhassák az utcai népkönyvtárat. A Törekvés utcát kikövezték, ívlámpákat szereltek fel. Náluk évente csak hétszer volt áramszünet, míg másutt a városban naponta előre meg nem határozott rendszer szerint vették el az áramot, amit még a demokratikus német matematikusok sem tudtak kiszámítani. – Nos Mariskám – mondta neki az ősöreg apósa, aki rühellte a Gwendolyn nevet, ki sem tudta ejteni, meg sem próbálta: – Te aztán tényleg megütötted a főnyereményt.

Tózsa Hubi

(Folytatás az 5. oldalról)

Amíg ezzel bajmolt, a kisberbécs halálra rémült. Megijedt a hörcsög visibálásától, itt jegyzem meg, hogy a földikutya nem igazi hörcsög, hanem a hörcsögfélét nálunk földikutyának mondták. Akkoriban. Mert már azok is elmigráncsolták magukat valamerre… Szóval a kisberbécs, akit a gazdájáról aussi Tózsa Hubinak becéztek, rémületében berbécsfölötti erővel tépte ki a cöveket, és eliramodott.

Azért lett Tózsi a berbécs, mert oroszórán megkérdezték a diploma nélküli orosztanárnéni küsasszont, hogy mi a neve a báránynak. Hát barisnya. Ez biztos mindenki tudja. Akinek volt baja muszkákkal.

Hát a berbécsnek? Annak? Hát az tózse barisnya. Így ragadt a tanár néni küsasszonyra a Tózse Barisnya.

Még asszony korában is.

Na, satöbbi.

Szeretem, apó, hogy maga ilyen jártas, mint cimbi, meg migráncs, meg barisnya, meg satöbbi.

Okostojás, itt jegyzem meg, hogy Tózsa Hubinak a neve a Dózsa Gyurié mintájára szabadalmazódott.

Hubi eldobta a hörcsögféle patkányféle földikutyát, és Tózsi után eredt…

Aztán jó sokáig nem érzett késztetést az Ördögárka iránt. Bizony a faluban futótűzként terjedt el a hír, hogy gázkitörés esete forog fenn, szerencsére a tűz nem futott le a házak közé, hanem magas lánggal hirdette a mennynek a földgyomra kincsét. Vagyis hogy gáz van.

Na jó, nem fárasztlak tovább, apóé. Kiszállnak a szakemberek, méricskélnek, szagolgatnak, mintát vesznek, körülkerítik a „kutat” – nem foly’ belőle semmi! –, aztán fúrótornyot hoznak, jönnek a szondások, a gázasok, mindenféle furkálásokat eszközölnek, s nemsokára ügyes csőrendszer jelzi, mi rejtőzik ott – ám a csapot úgy lezárták, hogy nincs az a multi, aki meg tudná lopni.

Öt vagy hat gázkút lapul a határban, mindet lezárták, stratégiai martalék, mondták.

Vagy tartalék, mindegy.

Nekünk nem volt gázunk, villanyunk sem. Már nem is kell, mert immárra, látod, kiköltöztem a Botos alá, itt vannak a papóid is… Te biztosan nem térsz ide, gyermekeid, unokáid sem – a ti bajotok, menjetek, amerre láttok.

De mi jó ideig röhögtünk a markunkba, hiszen nem kellett megfeszülnünk azért a kicsi gázért, mint a többi falvak népének; az erdőinkből ugyan már nem lophattunk, viszont akik a fát kitermelték, a derék erdőirtók kedvtelve sefteltek: potom pénzért, némi piáért ellátták a családokat tűzifával; nem találsz karónyi fát lábon, nem is kell; fölösleges, mint kísértetnek a szemfedél.

Kedves függöny: húzdmeg-ereszdmeg válságot játszik a világ az ég energiáival. Úgy hívták ezt román falusfeleink, míg el nem városiasodának, hogy pulálélá.

A Botos alatt kísértgető kék lángú lidércek sem kapnak erőt a Napból, Holdból, ami feldúsítaná a jóságot.

Elfogyott a Föld hitele, fiam.

Az emberiség agyát dúlják a protuberanciák.

De örömhír: jönnek a negatív árak, apó.

Tudja, mit jelent?

Hát aztot, hogy.

Főzhetünk fuszulykát éjjel-nappal, s hónap végén fúl dől a pénz. Még, még, ennyi nem elég. Tankolunk minden percen háromszor. Amikor bemegyek fizetni, a kisasszony anyyiszor adja vissza a benzin árát.

Mindent, de mindent a globális cukház fizet.

No, papó, ezt adja össze okostelcsi s laptop nélkül.

Ivadék, részemről maximális tetszés!

Kicsit azért sajnállak. Nem vagy Noé. Mire megtudnád, kik voltunk, s kik vagytok, s mi végre – sem özön, sem galamb, pláne Ararát…

Hogy tovább meséld vagy megírd? Már mindenki tózse el lesz innen tapsolódva.

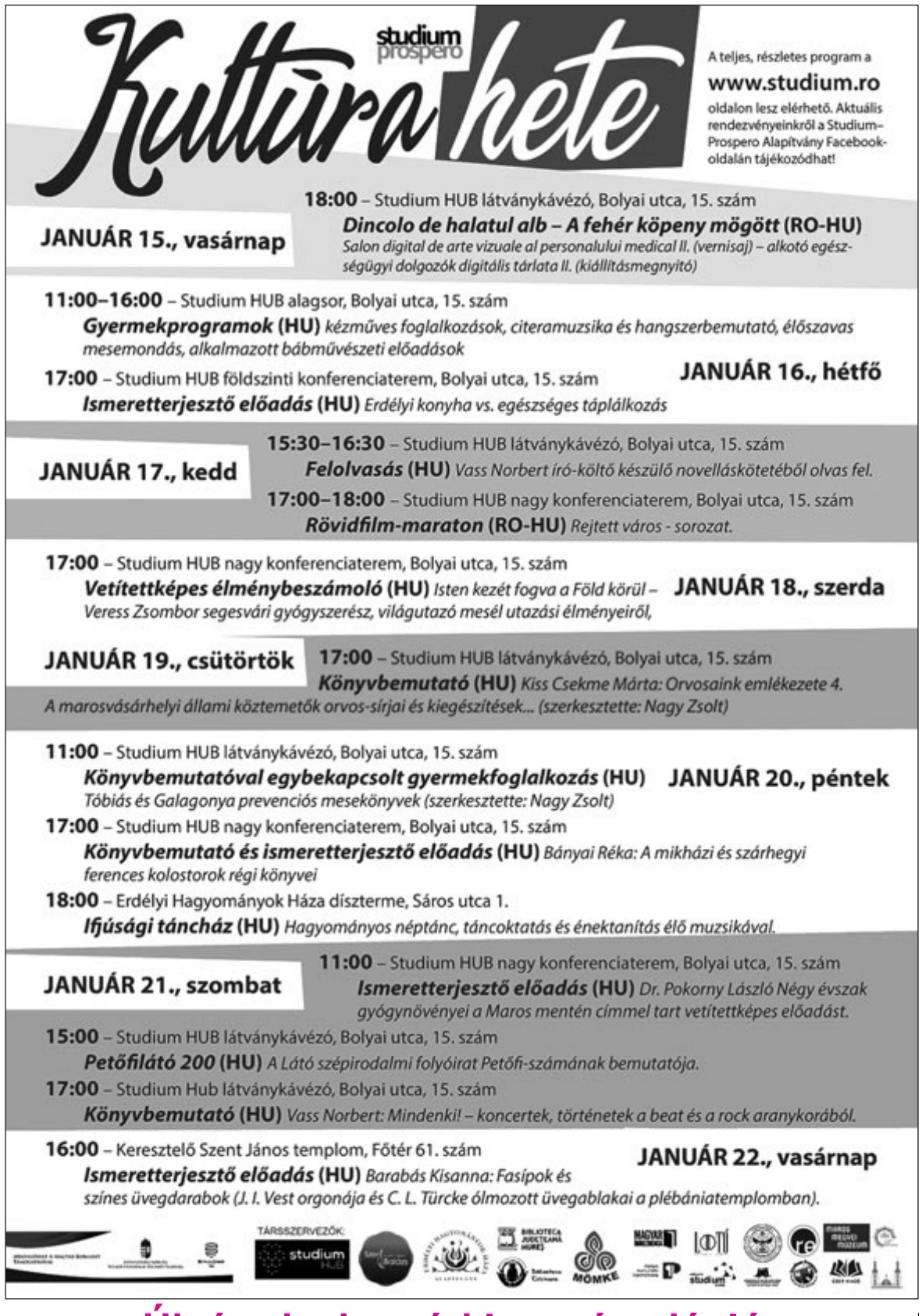

Újvárad – januári lapszámajánló

Harmadik évfolyamának első számával jelentkezik az Újvárad folyóirat. A szépirodalmi rovatban Tőzsér Árpád, André Ferenc és Andó Réka versei mellett Molnár Krisztina Rita prózaversét, valamint Benedek Szabolcs, Bódis Kriszta és Vajda György prózáit olvashatják. *Az időtlenség színei* címmel méltatja Jovián György a szám képzőművészeti anyagát, Jakobovits Miklós *Kozmikus oltár* című kiállításának képeit.

A popcornkészítő gép címmel Victor Ţvetov moldáviai költő írását kínálja a Dialog rovat. *Hazudni vagy nem hazudni* címmel Szűcs László írt esszét az újságíró Kinde Annamáriáról. Varga Gábort az Erdélyért Életműdíj decemberi átadásakor Markó Béla méltatta, a lap a laudáció teljes szövegét közli. A Tandem rovatban Magyari Sára szerzőtársa Visky István lelkipásztor (*A szeretet működése – a valóság és a lehetőség között*). Lakatos Balla Tünde *A keramikus grafikái* címmel méltatja P. Emődi Etelka *Introspekció* című tárlatát. Hegyi Réka a kolozsvári *Mentés másként* pedagógiai konferencián elhangzottakat összegzi (*Kinél van a bölcsek köve?*). Cseke Péter Tamás című összeállítása a harminc éve létrejött Duna Televízió múltját idézi fel.

A Kritika rovatban Szabó Ivett méltatja Márton Evelin *Farkashab* című prózakötetét, míg Kovács Emőke a budapesti Kugler Art Szalon *Héjanász* című, a Léda-házban tartott szobaszínházi előadását (*Látogatás a lelkek enteriőrjébe*). Rendhagyó, a könyvhöz illeszkedő formában ír Forgács Áron *A velünk született fogság teljesedik ki bennünk* címmel Visky András nagy sikerű regényéről, a *Kitelepítés*ről. Folytatódik Kőrössi P. József *Előhívás* című sorozata, *Tükör előtt, tükör után* címmel. A szám szerkesztőségi vezércikke *Lépésről lépésre, saját úton* címmel a folyóirat helyzetébe, terveibe nyújt betekintést. Az Újvárad már kapható a lapárusoknál, az ismertebb könyvesboltokban, továbbá online olvasható a Laptapir.hu oldalon, s előfizethető a Holnap.ro könyvwebboltban.

Szolgáltatás – Üzleti ajánlat

MAGÁNCÉG KÖNYVELŐT alkalmaz. Érdeklődni a következő telefonszámon: 0723-244-200. (sz.-I)

MAROSVÁSÁRHELYEN tapasztalattal rendelkező VARRÓNŐKET alkalmazunk.
Betöltendő helyek száma:
5 gépes és 1 vasalói/csomagolói állás.
Bérezés: havi nettó 2400 lej (kézbe).
Munkaprogram: hétfő-péntek 8 óra/nap.
Részletek a 0749-521-125-ös telefonszámon. (67038-I)

A hirdetési rovatban megjelent közlemények, reklámok tartalmáért a hirdetésfeladó vállalja a felelősséget!

ADÁSVÉTEL

RÉGI pénzeket vásárolok, 1920 előttieket. Tel. 0745-915-019. (p.-I)

LAKÁS

GRAND hotel melletti négyszobás, két fürdőszobás, nagy erkélyes, bútorozott lakás kiadó havi 400 eurós áron. Tel. 00-36-20-934-3907. (-I)

MINDENFÉLE

VÁLLALUNK: tetőjavítást, meszelést, festést, szigetelést, bármilyen kisebb javítást. Tel. 0756-596-889, Bence. (18316-I)

VÁLLALUNK garázsjavítást, szigetelést, tetőfedést Lindab lemezzel, bármilyen javítást, benti munkát, festést, glettelést. Hívjanak bizalommal, bármiben rendelkezésükre állunk! Tel. 0767-837-782. (18331)

VÁLLALUNK tetőjavítást, cserépforgatást, vaskapuhegesztést és bármilyen építkezési munkát (saját anyagból is). Nyugdíjasoknak 18% kedvezmény. Tel. 0766-873-954, 0766-874-199, Marius. (18345)

SZAKEMBER vállal bármilyen építkezési munkát, javítást. Anyagot biztosítunk. Tel. 0766-874-476. (18346)

MOSÓGÉPET és hűtőszekrényt javítok. Tel. 0755-825-502. (18418-I)

MEGEMLÉKEZÉS

Kegyelettel és soha el nem múló szeretettel emlékezünk édesanyánkra, LAKATOS HERMINA (BONI) halálának első évfordulóján. Emléke legyen áldott, nyugalma csendes! Rá emlékező fiai és azok családja. (18421-I)

Csillag volt, mert szívből szeretett, s mi úgy szerettük, ahogy csak lehetett. Elment tőlünk, mint a lenyugvó nap, de szívünkben él, és örökké ott marad.
Fájó szívvel emlékezünk január 15-én drága édesanyánkra, az ákosfalvi ÚJFALVI GIZELLÁRA halálának 4. évfordulóján.
Drága, szép emléke örökké közöttünk él, jóságát és szeretetét szívünkben őrizzük.
Leányai: Melinda, Anikó és családjuk.
Emléke legyen áldott, nyugalma csendes! (mp.-I)

Elmentél, de gondolatban örökké velünk maradsz.
Fájó szívvel emlékezem január 14-én szeretett húgomra, NAGY ROZÁLIÁRA, halálának 6. évfordulóján. Akik ismerték és szerették, gondoljanak rá kegyelettel. Bánatos testvére, István. (-I)

ELHALÁLOZÁS

Szívünk mély fájdalmával tudatjuk, hogy a szeretett, drága jó testvér, rokon, barát, a márkodi
ifj. CSEH GYULA
2023. január 11-én, életének 52. évében, visszaadta lelkét Teremtőjének.
Utolsó útjára január 14-én kísérjük 12 órától Márkod mikházi falubejáratától indulva a márkodi református templomba; majd a helyi temetőbe.
A gyászoló család. (-I)

Szívünk mély fájdalmával tudatjuk, hogy a szeretett édesanya, nagymama, testvér, sógornő, rokon, barátnő, a jeddi születésű
DOBAI ROZÁLIA
született Dénes
január 12-én, életének 91. évében hirtelen elhunyt.
Drága halottunk temetése január 14-én, szombaton 14 órakor lesz a jeddi temetőben.
Emléke legyen áldott, nyugalma csendes!
Szerető lánya, Dalma
és unokája, Denise. (18424-I)

festival creștin
SZOMBAT
JANUÁR 21.
17:00
ÚJÉVI KERESZTÉNY ZENEFESZTIVÁL
NINCS
MÁS NÉV
SÓFÁR
FUNDAMENTUM
REMÉNYSÉG
PZM
(MAGYARORSZÁG)
IGÉT HIRDET
LUKÁCS VILMOS ISTVÁN ref. lp.
KULTÚRPALOTA NAGYTERME
MAROSVÁSÁRHELY
A BELÉPÉS DÍJTALAN!

Megjelent:
Zöld Gizella
Labdarózsa, fehér labdarózsa

Keresd a KOBAK könyvesboltban
Marosvásárhely, Győzelem tér 18.szám

therezia®
Mezőpaniti tejtermékek...

Marosvásárhelyi Rádió România
www.marosvasarhelyiradio.ro
96 FM
106,8 FM
1323 AM

A magyar költészet egyik legkiemelkedőbb alakja, a költő, forradalmár, nemzeti hős Petőfi Sándor 1823-ban született, azaz pontosan 200 éve, ezért ebben az évben rá emlékezünk.

A János vitéz a gyerekek és felnőttek egyik legkedvesebb olvasmánya.

Éljük át együtt e mű izgalmait a Maros Művészegyüttes előadásán keresztül

január 17-én
19 órai kezdettel!

Helyek foglalhatók a 0757-059-594-es telefonszámon.

Spălătorie și detailing auto
Beltrand
autómosó és -kozmetika
– külső-belső tisztítás
– kárpittisztítás, polírozás, viaszozás
Marosvásárhely
Predeal u. 97 sz.
Telefon: 0265/223-902
0740-393-060